

UNIVERSITATEA DE ARTE „GEORGE ENESCU „ IAȘI

TEZĂ DE DOCTORAT ÎN ARTELE SPECTACOLULUI TEATRAL

TOMIȚĂ HOGEA

ARTA ACTORULUI ÎN TEATRUL PENTRU COPII

(REZUMAT)

Conducător științific : Prof. univ. dr. SORINA BĂLĂNESCU

2006

SUMAR

INTRODUCERE

Capitolul I **ARTELE ȘI LUMEA CONTEMPORANĂ**

1. .Despre lumea infinită a frumosului .
2. Actul de creație – noutate, originalitate, valoare.
- 3.Voința actului creativ – creativitatea.

Capitolul II **TEATRUL ȘI DESCHIDEREA LUI CĂTRE COMUNITATE**

1. Spectacolul pentru copii – instrument de educație prin arta teatrală.
2. Particularitățile de vârstă ale micilor spectatori.

Capitolul III **JOCUL – POARTĂ DE EVADARE A COPILULUI ÎN LUMEA IMAGINAȚIEI**

- 1.Ce este jocul ?
2. Copilul și jocul .
3. Natura jocului – locul pe care îl ocupă în actul de creație scenică.
  - 3.1. Jocuri cu subiect, cu rol .
  3. 2. Jocuri de mișcare.
  3. 3. Jocurile cu reguli .
  3. 4. Jocurile de imitație .
  3. 5. Jocul „ de-a alternanța” .
  3. 6. Jocul socio – dramatic .
  3. 7. Jocul în actul de creație scenică.
  3. 8. Natura jocului (pentru copiii cu dizabilități mentale) .
  3. 9. JOCUL ca terapie (Play Therapy) .

4. Pregătirea viitorului actor pentru joc în facultățile de teatru .

Capitolul IV **ELEMENTELE DE ESTETICĂ TEATRALĂ , PROPRII SPECTACOLULUI PENTRU COPII**

- 1 . Atmosfera de lucru.
2. Repertoriul spectacolelor pentru copii.
3. Componenta regizorală – transpunerea textului dramatic.
4. Dialogul dintre regizor și scenograf.
5. Componenta muzicală.
6. Roadele unei experiențe – nevoia de confirmare.
7. Regizorul și universul păpușilor.

Capitolul V **ACTORUL FAȚĂ CU PUBLICUL SĂU. ROLUL CRITICII DE TEATRU ÎN MODELAREA ACTORULUI**

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

Motto :

OMUL este cel care atribuie, asemenea unui demiurg, identitate fizică și morală păpușii. Inertă până la intervenția lui, ea își pierde neființa în mâinile sale, începe să prindă viață, capătă glas, devine mobilă, împrumutând aceste facultăți de la mânuitor (Horia Deleanu) .

INTRODUCERE

Proiectul de studiu ARTA ACTORULUI ÎN TEATRUL PENTRU COPII a fost gândit ca o modalitate de a intra în dialog cu creatorii de spectacole, cu actorii, în primul rând, cu tinerii care vor să devină actori și să opteze pentru acest gen de reprezentații ca ideal profesional. Am avut în intenție aducerea în discuție a unor subiecte de analiză cum ar fi : *interesul actual pentru spectacolul destinat copiilor, căutarea unor soluții interesante și atractive pentru un sistem de autoperfecționare profesională a actorilor, definirea conceptelor privind alcătuirea unui repertoriu de calitate, abordarea stilisticii în arta spectacolului, în acord cu spiritul vremii și cu disponibilitățile de înțelegere și receptare a publicului tânăr.*

Capitolul I – ARTELE ȘI LUMEA CONTEMPORANĂ

Artele reprezintă o componentă indispensabilă a unei pedagogii interactive, care valorizează dispozițiile și creativitatea umană. Sentimentele estetice au darul de a uni oamenii pe fondul unor valori înalte, sugerate de înșiși artiștii făuritori de frumos. Noțiuni ca : **originalitate, valoare, autenticitate**, le întâlnim la fiecare pas, și înțelesul lor răzbate către noi doar prin efortul nostru de implicare în miezul faptelor, a experiențelor.

Capitolul II – TEATRUL ȘI DESCHIDEREA LUI CĂTRE COMUNITATE

Toți reformatorii artei spectacolului care s-au afirmat până la sfârșitul secolului XX au făcut ca mișcarea teatrală să ia amploare, reprezentațiile să aibă loc pretutindeni, în săli obișnuite sau în parcuri, la colțuri de stradă sau într-o încăpere oarecare; și tot ei au contribuit la schimbarea mentalității publicului, obișnuindu-l să accepte participarea directă la actul de creație, să devină actor de circumstanță sau chiar eroul principal al spectacolului. Mijloacele artei în genere și ale teatrului în special sunt mult mai aproape de sensibilitatea și puterea de comunicare a celor de vârstă fragedă decât orice altă formă de dialog. Punându-l pe copil în contact cu reprezentația teatrală, îi oferim acestuia o activitate ce ar întregi (într-un mod fericit) - întregul proces de învățământ – tocmai prin latura compensatorie, prin emoții și afectivitate.

Capitolul III - JOCUL – POARTĂ DE EVADARE A COPILULUI ÎN LUMEA IMAGINAȚIEI

Jocul este mijlocul prin care ființa umană, de la începuturile existenței sale, intră în contact cu lumea cunoașterii. Acel spirit candid, acea atitudine stângace de a intra în miezul lucrurilor, fără prejudecăți, fără prudență, cu plăcere și bucurie, îl prezintă pe copil ca pe o ființă capabilă să inventeze acțiuni de o mare naivitate, la prima vedere, dar pline de substanță în conținutul lor. Prin acest spirit, copilul se joacă, trăiește și se formează ca om. *Activitatea de joc se împacă foarte bine cu un anumit ritualism. Copilul se joacă în cea mai desăvârșită seriozitate, dar se joacă și știe că se joacă. Actorul trăiește pe scenă prin rolul pe care îl joacă, dar este conștient că joacă. Păpușa – personaj*, întâlnită în toate reprezentațiile teatrului pentru copii, este elementul primordial din viața copilului. Copilăria rămâne vârsta întrebărilor, a jocurilor, de aceea fiecare etapă a copilăriei are un grad anume de înțelegere, de receptare și un anumit specific, deci toate etapele trebuie să fie constructive atât în planul limbajului, cât și al gândirii. Pentru copil, jocul a fost și este o acțiune serioasă, el nu are o altă modalitate de autoafirmare în afara jocului. Fiecare joc reprezintă o încercare a voinței, o școală a personalității. *Păpușa și jocul rămân sinteza exemplară a personajului teatral. Păpușa – personaj* rămâne pentru fiecare dintre noi (atât pentru slujitorii artei, cât și pentru copil) *o personalitate, un mit.*

Capitolul IV - ELEMENTELE DE ESTETICĂ TEATRALĂ , PROPRII SPECTACOLULUI PENTRU COPII

Până la începutul secolului al XX – lea, primordialitatea textului dramatic cu valoare absolută în cadrul construcției unei reprezentării era un lucru de la sine înțeles. Apariția însă a noilor concepte din epoca modernă și contemporană privitoare la creația regizorală, tendințele de eliberare de sub tutela cuvântului în arta spectacolului au fost semne care au prefigurat mari dezbateri cu privire la locul și rostul textului în creația scenică. Jocul, setea de cunoaștere, evadarea în vis și imaginație, nevoia de afecțiune, adaptarea la provocările vieții, atmosfera de școală, de familie, impactul cu viața socială și cu cerințele ei, sunt doar câteva teme care-și motivează prezența în substanța dramaturgiei ce se cere promovată pe scenele teatrelor pentru copii. Pornind de la premisa că o reprezentație este, în același timp, o scriere *dramatică*, dar și o scriere *scenică*, putem afirma că toate responsabilitățile (de ordin tehnic, interpret , creator) consacră răspunderea creatoare a regizorului. Personalitatea spectacolului este dată tocmai de personalitatea creatorului, care vede în stil un model de a explica realitatea prin specificul uman al eroilor basmului

Capitolul V - ACTORUL FAȚĂ CU PUBLICUL SĂU. ROLUL CRITICII DE TEATRU ÎN MODELAREA ACTORULUI.

*Actorul teatrului pentru copii se poziționează în centrul întregului univers teatral. El este magicianul care prelucrează materia din care se naște spectacolul, el este actorul din teatrul de dramă, dar și cel care însuflețește păpușa și marioneta. Dispariția granițelor de gen, deschiderea spațiului de joc în formule neconvenționale, fuziunea componentelor actului scenic sub coordonarea unei viziuni regizorale originale, capabilă să valorizeze mesajul textului dramatic printr-o creație nouă sunt tot atâtea premise pentru afirmarea **actorului total**, căci, în teatrul pentru copii interpretul nu poate fi ipotetic, decât un **actor total** , care stăruie cu abnegație în perfecționarea mijloacelor sale de expresie. Bucuria estetică spontană, în ceea ce privește arta spectacolului, se cere a fi provocată, motivată, exercitată. Un rol important îl ocupă în*

această privință critica de teatru. Aceasta are un rol creator, care nu se limitează la relatarea și difuzarea unor păreri despre un spectacol, contribuie la procesul de desăvârșire artistică a spectacolului.

Concluzii :

Ne – am referit în comentariile noastre la o corelare ideatică privind condițiile psiho – sociale în care își desfășoară activitatea acest tip creator – **actorul** – în lumea modernă interesată de lumea artelor ca de o sursă de energie spirituală, de cunoaștere, autocunoaștere și comunicare . Ne – am referit la experiența scenică acumulată în mulți ani de muncă, de efort și de pasiune pentru teatru, dând glas memoriei noastre, cu credința că, relatând **ce** am făcut și **cum** am făcut – nu vom rămâne numai într-o zonă efemeră a unei anume activități umane, ci vom oferi generațiilor care vin după noi, impresii, mărturisiri autentice, izvorâte din adevăr și clipe de viață intens trăite. Teatrul există prin constanta sa raportare la lumea reală și la cea imaginară, devenind o posibilitate de acces către valorile vieții, aparținând individului sau societății. Încercăm, prin modestele noastre eforturi să păstrăm vie încrederea în puterea Teatrului de a așeza lucrurile și oamenii într-o lume mai bună.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ :

1. George Banu , *Arta teatrului* , Editura enciclopedică, București, 1985.
2. Ileana Berlogea , *Teatrul și societatea contemporană*, Editura Meridiane, 1985.
3. Peter Brook , *Spațiul gol*, trad. De George Banu, Editura Unitext, București, 1977.
4. Benedetto Croce , *Estetica*, trad. De Dumitru Trancă, Editura Univers, București, 1971.
5. Natalia Dănăilă , *Magia lumii de spectacol*, Editura Junimea, Iași, 2003.
6. Maurice Debesse , *Psihologia copilului* , trad. De Constantin Borez, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970.
7. Erica Landau , *Psihologia creativității* , Editura Meridiane, București, 1985.
8. Victor Ernest Mașek , *Arta viitorului* , Editura Meridiane, București, 1979.

9. Constantin Paiu , *Dintele vremii*, Editura Princeps Edit, Iași, 2003.
- 10.Vito Pandolfi , *Istoria teatrului universal*, trad. de Lia Busuioceanu și Oana Busuioceanu, Editura Meridiane, București, 1971.
- 11.Cristian Pepino , *Automate, idoli, păpuși – Magia unei lumi*, Editura Alma, Galați, 1998.
- 12.Jean Piaget, *Psihologia inteligenței*, trad. de Dan Răutu, Editura științifică, București, 1985.
- 13.Ion Toboșaru , *Principii generale de estetică*, Editura Dacia, Cluj – Napoca, 1978.
- 14.Tudor Vianu , *Studii de filozofia culturii* ,Editura Eminescu, București, 1982.
- 15.Henri Wolton , *L'évolution psychologique de l' enfant* , Librairie Armand Colin, Paris, 1947.

CURRICULUM VITAE :

Nume : HOGEA

Prenume : TOMIȚĂ

Data nașterii : 17 Aprilie 1957, Botoșani, România

Adresa : Str. Copou, nr. 44, bl.B1, apt. 49. etj.8, Iași,

Email : toma_hogea @ yahoo.com

STUDII :

1. Liceul de Muzică și Arte Plastice din Botoșani (Secția instrumentală – vioară) 1965 – 1977.

2. Academia de Arte „George Enescu „ din Iași – Facultatea de Compoziție, Muzicologie, Pedagogie muzicală și Teatru (Specializarea – Arta actorului mânuitor de păpuși și marionete) 1990 – 1994 .

ÎNCADRĂRI :

1. Teatrul de Stat „ Mihai Eminescu” și Teatrul de păpuși „Vasilache” din Botoșani, 1977 -1980.
2. Teatrul pentru Copii și Tineret „Luceafărul” din Iași. 1980 – 2006.
3. Televiziunea „Europa – Nova” din Iași, 1992 – 1996 .
4. Radio „Trinitas” din Iași, 1996 – 1999.
5. Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, asistent universitar – catedra păpuși și marionete și catedra canto , 2000 – 2006.

PROIECTE :

1. UNITER – Art School (Terapie prin artă – Program sponsorizat de UNITER) la Casa de Copii Bucium din Iași, 1992 – 1996 .
2. IULIUS MALL – Realizator și moderator al Proiectului „Bucuria jocului” (dezinhibarea copilului prin joc , prin improvizație, prin artă) 2000 -2003.

ACTIVITATE DE TELEVIZIUNE :

1. Europa Nova - Realizator și moderator al emisiunii săptămânale „Gogoșneață” , 1992 - 1996 .
2. TVR Iași - „Vasilache și Mărioara” , serial săptămânal , 1995 – 1997 .

ACTIVITATE RADIO :

1. Radio „Trinitas” - Scenarist, realizator și interpret al emisiunii „Îngerașul meu” – povestea de seară pentru copii, 1996 – 1999.

INTERPRETĂRI ACTORICEȘTI (ROLURI SELECTIVE) :

- 1..JEFF din spect. „JOCUL DE-A VACANȚA” de M. Sebastian, regia ZOE STANCA ANGHEL .
- 2.PRINȚUL din spect.„ ALBĂ CA ZĂPADĂ” de Frații Grimm ,regia EUGEN TRAIAN BORDUȘANU .
- 3.PRINȚUL din spect.„ CU CENUȘĂREASA LA BAL „ de Frații Grimm ,regia CONSTANTIN BREHnescu .
- 4.PRINȚUL EDWARD din spect.„PRINȚ ȘI CERȘETOR” de Mark Twain , regia NATALIA DĂNĂILĂ .
- 5.BEETHOVEN din spect. „MĂRI SUB PUSTIURI” de D.R. POPESCU , regia NATALIA DĂNĂILĂ .
- 6.GULIȚĂ din spect. „CHIRIȚA ÎN IAȘI” de V. ALECSANDRI., regia BOGDAN ULMU .
- 7.GHEORGHITĂ din spect. „ BALTAGUL” de M. SADOVEANU , regia NATALIA DĂNĂILĂ .
- 8PRINȚUL din spect.„MOTANUL ÎNCĂLȚAT de CH. PERRAULT, regia CONSTANTIN BREHnescu.
- 9.OCHILĂ din spect. „HARAP – ALB” de ION CREANGĂ , regia CONSTANTIN BREHnescu.
- 10..PRINȚUL din spect. „FRUMOASA DIN PĂDUREA ADORMITĂ” regia NATALIA DĂNĂILĂ.
- 11.NICĂ din spect. „AMINTIRI DIN COPILĂRIE” de ION CREANGĂ, regia CONSTANTIN BREHnescu.
- 12.PEPELEA din spect.„SÂNZIANA ȘI PEPELEA” de VASILE ALECSANDRI, regia C. BREHnescu .
- 13.VRĂJITOAREA din spect.„HANSEL ȘI GRETTEL” de FRAȚII GRIMM, regia ARNOLD LANDEN.
- 14.CHOUBERT din spect.„ VICTIMELE DATORIEI” de EUGEN IONESCU, regia CEZARINA UDRESCU.
- 15.GUFI din spect. „ȚARA LUI GUFU” de MATEI VIȘNIEC , regia MIHAI LUNGEANU.
- 16.ANTONIO din spect. „ DE ZIUA LUI PINOCCHIO” de CARLO COLLODI, regia C. BREHnescu.
- 17.CIUBĂR- VODĂ din spect. „ CIUBĂR- VODĂ” de LAURENȚIU FAIFER , regia IOAN CIBOTARU.
18. PRIMARUL din spect.„DRAGONUL” de EVGHENII ȘVARTȚ , regia IOAN CIBOTARU.
- 19.RICĂ VENTURIANO din spect. „O NOAPTE FURTUNOASĂ” de I. L. CARAGIALE, regia I. CIBOTARU.
- 20.VUCEA din spect.„NOTA ZERO LA PURTARE” de OCTAVIAN SAVA, regia C. BREHnescu.

21.ISPAS, MARCU, ONOFREI, COSTEA, CĂRLIG din spect.,„NĂZDRĂVĂNIILE LUI PREPELEAC” de ION CREANGĂ, regia ION CIBOTARU.

REGIE ARTISTICĂ :

- 1.BALTAGUL de MIHAIL SADOVEANU , dramatizare de CONSTANTIN PAIU stagiunea 2000 – 2001.
2. O RAZĂ DE SOARE de AL. T. POPESCU , stagiunea 2002 – 2003.
3. CAPRA CU TREI IEZI de ION CREANGĂ, dramatizare de CONSTANTIN BREHNESCU, stagiunea 2004-2005

PREMII :

- 1.O RAZĂ DE SOARE - premiu la Festivalul „ Gala recitalurilor păpușărești” - Botoșani , 2003 .
2. O RAZĂ DE SOARE – Marele Premiu la Festivalul internațional „Gulliver”- Galați, 2005 .
- 3.DIPLOMĂ DE EXCELENȚĂ pentru întreaga activitate – 25 de ani de teatru pentru copii și tineret, 2003.

TURNEE ÎN STĂINĂTATE :

1. AUSTRIA (MISTELBACH) – spectacolul „ Frumoasa din pădurea adormită” – 1991.
2. GERMANIA (WOLSBURG) – spectacolul „Ramayana” – 1995 .
3. ITALIA (SPOLLETTO) - spectacolul „ De ziua lui Pinocchio” – 1997.
4. S.U.A.(New – York) – spectacol- recital „Mihai Eminescu – 150 de la naștere” – 2000.

REFERINȚE CRITICE (Listă selectivă) :

- 1.Al.I. Friduș – spectacolul „ Comedie cu războinici” – *Flacăra Iașului* , 1983, 15 ianuarie .
2. Ștefan Oprea – spectacolul „ Mary Poppins” – *Croican*, 1983, 8 iulie .

3. Sorina Bălănescu – spectacolul „Cu Cenușăreasa la bal” – *Cronica* , 1984, 26 ianuarie .
4. Sorina Bălănescu - spectacolul „Clovni” – *Cronica* , 1984, 4 mai .
5. Al. I. Friduș – spectacolul „Aventură în codru” – *Cronica* , 1984, 24 noiembrie .
6. Constantin Paiu – spectacolul „Print și cerșetor” – *Cronica* , 1985, 26 iulie .
7. Al. Dobrescu – spectacolul „Pasărea de cristal” – *Cronica* , 1986, 30 mai .
8. Liana Cojocaru – spectacolul „ Căluțul năzdrăvan” – *România literară* , 1986, 26 iunie .
9. Ștefan Oprea – spectacolul „ O noapte furtunoasă” – *Teatrul azi* , 1999.
10. Mihaela Mârțu – spectacolul „Ciubăr - Vodă” – *Convorbiri literare*” , 1997, 17 februarie.
11. Constantin Paiu – spectacolul „Ciubăr – Vodă” - *Monitorul* , 1997, 13 februarie .
12. Dorin Popa – spectacolul „Școala ludică” – *Monitorul* , 1996, 15 octombrie .
13. Constantin Paiu – spectacolul „Dragonul” – *Cronica* , 1998, 14 aprilie .
14. Carmen Mihalache Popa – spectacolul „Victimele datoriei” – *Teatrul azi* , 1995, nr. 11 – 12 .
15. Ștefan Oprea – spectacolul „ Noaptea asta nu câștigă nimeni” – *Monitorul* , 2002, 24 mai .
16. Ștefan Oprea – spectacolul „ O rază de soare” – *Monitorul*, 2002 , 11 martie .

MATERIALE VIDEO

Înregistrări, pe suport electronic , al proiectului **Art Scool** (Terapie prin artă – proiect UNITER) la Casa de Copii Bucium din Iași , și ale următoarelor spectacole :

1. PRINT ȘI CERȘETOR de Mark Twain , regia Natalia Dănăilă , 1984 .
2. CHIRIȚA ÎN IAȘI de Vasile Alecsandri , regia Bogdan Ulmu , 1986 .
3. AMINTIRI DIN COPILĂRIE de Ion Creangă, regia Constantin Brehnescu , 1989 .
4. ȚARA LUI GUFU de Matei Vișniec regia Mihai Lungeanu , 1995 .
5. DRAGONUL de Evghenii Șvarț, regia Ioan Cibotaru, 1998 .
6. NĂZDRĂVĂNIILE LUI PREPELEAC de Ion Creangă , regia Ioan Cibotaru, 2005 .